

а відповідно і конкурентоспроможності наукових творів як на українському, так і світовому ринку наукової літератури. Хоча деякі кроки щодо підвищення рівня наукового рецензування були вже зроблені Національною академією наук України [4, с. 205–206], без підтримки держави подальше вдосконалення системи рецензування в Україні є майже неможливим. У зв'язку з цим нами були запропоновані можливі напрями державної програми з наукового рецензування [2, с. 237]: проведення конференцій і семінарів із проблем оцінки наукових творів, створення відповідної комісії при Науково-видавничій раді Національної академії наук України, розроблення рекомендацій з процедури наукового рецензування, формування переліку рецензованих журналів, запровадження навчання рецензентів.

Підсумовуючи вищевикладене, відзначимо, що будь-яка наукова рецензія – як на авторський оригінал, так і на готове видання – виступає важливим чинником функціонування академічної комунікації і є необхідною складовою її існування в сучасному соціокультурному просторі.

Список використаних джерел:

1. Гуманенко О. О. Критичний погляд на рецензію: постановка проблеми / О. О. Гуманенко // Книга і преса в контексті культурно-історичного розвитку українського суспільства: збірник наукових праць кафедри видавничої справи і редагування УАД. – Вип. 4 – Львів: УАД, 2011. – С. 203–216.
2. Наукове допублікаційне рецензування в Україні: тенденції і перспективи // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации». – 2010. – Т. 23 (62). – № 4. – С. 233–238.
3. Гуманенко О. О. Особливості типологічної характеристики рецензій на наукові твори / О. О. Гуманенко // Наукові записки Української академії друкарства. – 2011. – № 3. – С. 119–126.
4. Держалюк М. С. Основні критерії формування переліку спеціалізованих наукових видань ВАК України / М. С. Держалюк // Психологія і суспільство. – 2009. – № 3. – С. 205–206.
5. Balistreri W. F. Landmark, Landmine, or Landfill? The Role of Peer Review in Assessing Manuscripts / W. F. Balistreri // The Journal of Pediatrics. – 2007. – Vol. 151. – P. 107–108.

Демчина Л.І.

*кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗСІЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ НАФТОГАЗОВОЇ ГАЛУЗІ В ЖУРНАЛЬНИХ ВИДАННЯХ

Інформація відіграє важливу роль у суспільстві, вона виступає найважливішим ресурсом життєдіяльності. Зараз не можна уявити собі вирішення будь-яких проблем без певних інформаційних джерел, які повинні оптимізувати обмін інформацією під час реалізації основних потреб суб'єктів

інформаційних відносин, в тому числі нафтогазової сфери. Успішний розвиток нафтопромислової сфери можливий за умов ефективного інформаційного забезпечення, і в першу чергу завдяки інформації, яка міститься у періодичних виданнях. Основою інформаційної підтримки нафтогазової промисловості є структуровані інформаційні ресурси і сучасні інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують ефективне використання спеціалістами галузі цих інформаційних ресурсів. Цю роль почали виконувати періодичні видання. Оскільки зараз нафтогазова промисловість розвивається надзвичайно швидкими темпами, то є актуальним вивчення тих періодичних видань, які цьому розвитку сприяють.

Публікації з нафтогазової сфери розпорошені (розсіяні) в багатьох профільних журналах («Нафтова і газова промисловість», «Нафтопродукти», «Розвідка та розробка нафтових і газових родовищ», «Термінал», «Бурение и нефть» тощо) та непрофільних журналах («Вісник геодезії та картографії», «Геоінформатика», «Геотехническая механика», «Економіка довкілля та безпека життєдіяльності», «Економіка промисловості», «Електротехніка та електромеханіка», «Інтегровані технології та енергозбереження», «Металлургическая и горнорудная промышленность», «Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу», «Прикладна механіка», «Проблемы прочности», «Проблеми трибології», «Радиоэлектроника и информатика», «Техническая диагностика и неразрушающий контроль», «Технологии приборостроения», «Технология приборостроения», «ТЭК», «Фізико-математичне моделювання та інформаційні технології», «Штучний інтелект»). Продуктивні журнали і газети не завжди є профільними.

Концентрація і розпорошення (розсіювання) публікацій з нафтогазової сфери вивчались на основі закону «концентрації-розпорошення» С. К. Бредфорда. Розсіювання документів – це поява документів однієї тематики не лише в тематично спеціалізованих потоках і масивах; але й в потоках і масивах непрофільних документів. Одночасно в інфосфері відбувається протилежний процес – концентрація документів – функціонування більшості документів певної тематики лише переважно в декількох однопрофільних документних потоках і масивах. Ці явища досліджені на базі функціонування наукових документів [2].

Суть закону Бредфорда: якщо наукові журнали розташувати в порядку зменшення кількості статей з певного питання, то журнали в цьому списку можна розподілити на три зони з однаковою кількістю статей у кожній зоні. При цьому приблизно 1/3 статей з теми розташована у невеликому ядрі профільних журналів. Другу третину статей містять суміжні за тематикою журнали, кількість яких у Бредфорда була в п'ять разів більша за кількість журналів зони ядра. Остання третина статей розсіяна у журналах, непрофільних для обраної теми, їх кількість за назвами відносно ядра зростає приблизно в п'ять у квадраті разів. Якщо кожну із зон позначити відповідно А, В, С, то закон Бредфорда можна записати формулою: $A:B:C = 1:p:p^2$, де p – постійна величина, яка в Бредфорда дорівнювала 5 [1].

Особливості концентрації і розпорошення публікацій в періодичних виданнях розглядали Г. В. Гедримович, Г. П. Закутіна, Л. С. Козачков, В. К. Прянікова.

З масиву журналів, що аналізувалися за параметрами «закону концентрації-розпорошення С. К. Бредфорда», було виділено ядро і дві зони. До ядра віднесені галузеві видання («Нафтова і газова промисловість», «Нафтопродукти», «Розвідка та розробка нафтових і газових родовищ», «Термінал», «Бурение и нефть»), до зони В – видання з суміжних галузей («Техническая диагностика и неразрушающий контроль», «Проблеми трибології», «Металлургическая и горнорудная промышленность», «Геоінформатика», «Геотехническая механика», «Вісник геодезії та картографії») до зони С – усі інші джерела знання («Інтегровані технології та енергозбереження», «Прикладна механіка», «Фізико-математичне моделювання та інформаційні технології», «Штучний інтелект», «Економіка довкілля та безпека життєдіяльності», «Економіка промисловості», «Радиоэлектроника и информатика», «Технология приборостроения», «Електротехніка та електромеханіка»). Дослідження показало, що зона ядра вміщує публікацій (44,5%), решта публікацій розподіляється між зонами В (34,5%) і С (21%).

Розподіл масиву журналів за темами («Буріння», «Видобування, переробка, транспортування та зберігання нафти і газу») здійснювався за ознаками спадання продуктивності джерел. В ході дослідження виявлено, що найбільша кількість статей припадає на зону С, однаково кількість містять зони А і В.

За темою «Буріння» до зони А віднесені 5 журналів, що за досліджуваний період вміщували 11 і більше публікацій. До зони В належать 10 журналів (від 1 до 10 публікацій), до зони С – всі інші 7 видань, що не містять жодної публікації. В ході дослідження виявлено, що 5 назв видань ядра містять 75.8% усіх публікацій, а 17 назв журналів зон В і С вміщують 24.2% публікацій.

Відповідно за темою «Видобування, переробка, транспортування та зберігання нафти і газу» до зони А віднесені 4 назви журналів, що за досліджуваний період вміщували 22 і більше публікацій. До зони В належать

11 журналів (від 1 до 6 публікацій), до зони С всі інші, 7 журналів, які не містять жодної публікації. Таким чином, досліджено, що 4 назви видань ядра містять 80% усіх публікацій, а 18 назв журналів зон В і С тільки 20%.

При порівнянні кількості публікацій двох тем виявлено, що більше уваги приділяється проблемам «Видобування, переробка, транспортування та зберігання нафти і газу» – 57.6% і менше питанням «Буріння», відповідно – 42.4% від усіх досліджених за даний період публікацій.

Проведене дослідження концентрації і розпорошення публікацій з нафтогазової галузі дозволяє стверджувати, що його результати не відповідають положенням «закону концентрації-розпорошення С. К. Бредфорда»; концентрація публікацій в незначній кількості журналів зумовлена характером і складною структурою нафтогазової сфери, а розпорошення пояснюється тісним зв'язком даної галузі з іншими галузями

техніки. Для найповнішого забезпечення інформацією фахівців даної галузі необхідне повне використання її з усіх періодичних видань (ядра, зон Б і С).

Картина розсіювання з кількох вузьких тем одного журналу за визначений термін показує, що: ступінь розсіювання значно варіюється залежно від актуальності теми; перелік тем зони «ядра» не є стабільними і однаковими, зона «А» не завжди профільна темі.

Отже, закон Бредфорда можна розглядати як наближену феноменологічну модель, але не розрахункову. Для необмеженого користування як фаховою періодикою, так і періодикою з суміжних галузей, є стратегія «самоархівування наукових публікацій» та створення електронних журналів відкритого доступу, найбільшими активними захисниками яких є бібліотеки. Стратегія самоархівування включає в себе розміщення авторами електронних версій своїх наукових публікацій у загальнодоступних архівах електронних документів, у вільному доступі в Інтернеті. Самоархівування дає змогу підвищити ефективність використання результатів наукових досліджень завдяки вільному доступу до наукових матеріалів [3].

Список використаних джерел:

1. Маркусова В. А. Еще раз об оценках в науке с помощью статистических данных / В. А. Маркусова // НТИ. Сер. 1. Орг. и методика информ. работы. – 2000. – № 8. – С. 17-24.
2. Соляник А. А. Документні потоки та масиви: навч. посіб. для вищ. навч. закл. культури і мистецтв / А. А. Соляник. – Х.: КДТЕУ, 2000. – 109 с.
3. Шерепа Т. А. Концепція побудови пошукового апарату архіву мережевих ресурсів наукової бібліотеки / Шерепа Т. А. // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 21-23 травня 2007 р. / Держ. академія керівних кадрів культури і мистецтва. – 2007. – С. 194-196.

Кугай О.О.

магістр,

Науковий керівник: Т.М. Білоусько

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри документознавства

та інформаційної діяльності в економічних системах,

Полтавський університет економіки і торгівлі

КОМПЛЕКТУВАННЯ БІБЛІОТЕЧНИХ ФОНДІВ ЕЛЕКТРОННИМИ РЕСУРСАМИ

Можливості, які відкрили електронні технології і використання Інтернет, викликали кардинальні зміни в комплектуванні бібліотечних фондів електронними ресурсами.

В останні роки ми спостерігаємо тенденцію збільшення числа віддалених користувачів бібліотеки, розширення поля доступу до бібліотечної інформації.